

„Fel kell készülnöm arra, hogy a bíróság előtt tanulatlanokkal vitázzak – mondta halkán. – Az ilyen vita a legnehezebb. Anütosz, Melétosz és Lükón nem bocsájtják meg nekem, hogy okosabb vagyok náluk, még ha azt állítom is, hogy semmit se tudok.” Te pe-

dig menj vissza holnap Diogenészhez. Nem olyan rossz ember az, mint amilyennek mutatja magát. Ha valaki ilyen hevesen véd egy eszmét, az csak azt jelenti, hogy neki, saját magának is baja van vele.

Egy nehezen született könyvről

Gyermekkoromban néhai nagyapám könyvtárából ránk maradt könyvek között találtam egy kis vaskos, vörös vászonkötésű, az 1800-as években kiadott lexikont, amelynek végén néhány fekete-fehér képtábla volt. Ezek egyike különböző rendekhez tartozó szerzeteseket ábrázolt csoportkép formájában. A könyveket a háború szétszórta, de ez a kép megmaradt emlékezetemben. Azóta mindig szerettem volna megismerni a szerzetes-társaságok viseletét és titokzatosnak tűnő életét.

Első egyetemi évemben Pécssett még találkoztam ciszterci, jezsuita és irgalmasrendi szerzetesekkel (a Szent Mór-kollégiumot is a ciszterciek vezették), de 1949-ben a rendeket felszámolták. Amikor 1958-ban Keszthelyre kerültem, Rakos József tanár, a Festeticskastélyban lévő Helikon Könyvtár igazgatója sokat segített az orvosi irodalom beszerzésében. Az akkori könyvtárközi kölcsönzési rendszer *bérméntve* külföldről is meghozatott bármely szakkönyvet, illetve (mikrofilmen) cikket. A könyvtár katalógusát böngészve találtam meg P. H. Hélyot XVIII. századi, nyolckötetes, német nyelvű könyvét a szerzetesrendekről. Mivel a nagyalakú, gót betűs mű helybeni átolvasása reménytelen feladatnak látszott, legalább a képeket kifényképeztem belőle.

1972-ben Ajkára költözve kapcsolatba kerültem P. Szabó Flórisssal, a pannonhalmi főapátság könyvtárossal. Vendégeként több alkalommal időztem a monostorban, és átnéztem a szerze-

tesrendek történetével foglalkozó könyveket. 1974-től jelentek meg „A szerzetesség lexikona” című, olasz nyelvű munka vaskos kötetei, amelyek a rendház társalgójában szintén rendelkezésre álltak. (A hatalmas mű 2004-ben zárult le a X. kötettel.) Flóris atya olyan bizalmat mutatott irányomban, hogy kölcsön is adott egy-egy kötetet belőle. (Ma melyik könyvtár tenné ezt meg?) A főként a rendi lelkiséggel és rendtörténettel foglalkozó munka sajnos csak elvétve szólt a rendi címerről és ruházatról. P. Dóczy

L. Zsigmond Domonkos-rendi ajkai plébános barátom segítségével felvettem a kapcsolatot a magyarországi szerzetesrendek egy-egy tagjával, akik a feloszlítás után többnyire plébánosként helyezkedtek el. Zsigmond atya könyvtárában hozzájutottam L. Pastor „A pápák története” című német nyelvű könyvsorozathoz.

Már 1984-ben, második római utazásom során is sokat bosszankodtam azon, hogy az útikönyvek a lépten-nyomon előbukkanó, kisebb templomoknak még nevét sem említik. Egy római antikváriumban a földre halmozott könyvek között egy pápai évkönyvre bukkantam. Eddig még nem volt kezemben ilyen kiadvány. Ebben megtaláltam a rendek római székházainak címét. Írtam nekik, mellékelve egy olasz nyelvű űrlapot a címerre, jelmondatra és a ruházatra vonatkozóan. Bizalmatlanságuk elosztására csatoltam a Lékai László bíborostól ka-

pott ajánlólevelet is. (Akkoriban egy külföldi levél 3,60 Ft-ért ment el.) A számszámra elküldött levelek felkelthették a cenzúra érdeklődését is, mert gyakran „elkallódtak”, vagy sérülten érkeztek. Hiányos, félreérthető válasz esetén ismételten próbálkoztam. Több könyvet, térképet, fényképet kaptam Rómában élő magyar papoktól, többek között a Mindszenty-perben emlegetett dr. Tóth K. János lateráni kanonok művészettörténészről (aki szintén a római templomokkal foglalkozott), Tomek Vince piarista rendfőnöktől, Rákos Rajmond minorita szerzetestől. Számos, ma már elhunyt, segítőkész római magyar pap leveleit őrzöm. A budapesti antikváriumokban igyekeztem felvásárolni a Rómáról szóló könyveket. Elég borsos áron sikerült hozzájutnom W. Buchowiecki osztrák művészettörténész római templomokról írt, több ezer oldalas művének három kötetéhez (a negyediket már más fejezte be). A szerzővel levelezésbe is kerültem. Tervezett magyarországi útja sajnos elmaradt. Megkaptam egy római telefonkönyvből kimásolva a római templomok és plébániák címét, és kértem őket, hogy a templomról fényképeket, könyvismertetőt küldjenek. Munkámnak nagy lendületet adott R. Peyrefitte *Szent Péter kulcsai* című regényének magyar nyelvű kiadása, majd T. Breza *A bronzkapu* című műve, amelyek érdekes apróságok tömegét közölték a római templomokról és az őket gondozó szerzetesrendekről. Az adatokat kartotékokon gyűjtöttem össze, külön a rendekről, a templomokról, a pápákról és külön az egyházi és építészeti szakkifejezésekről. (A pápák a templomokban található síremlékük révén kerültek be az anyagba.) Felvetődött az összegyűlt anyagnak könyv alakjában való megjelentetése, de a Kádár-rendszerben ez nem volt alkalmas téma az egyházi kiadók számára sem.

Csak a számítógép használatának elterjedésével vált lehetségessé, hogy a kezdetben csak a magam számára készülő könyv szövegét titkár alkalmazása nélkül leírjam, és a napról napra bővülő anyagot ebbe beilleszsem. Több

alkalommal voltam Rómában (Trabanttal, egyhuzamban), hogy az épületekről fényképeket készítek. Feleségem asszisztensként hurcolta a különböző objektíveket és tartozékokat. Az anyag nagy része fekete-fehér filmre került, de a képeket szkennelve már lehetett szerkeszteni. (Hagyományos technikájú nagyítások készítése ilyen mennyiségben megoldhatatlannak látszott.) Ehhez meg kellett tanulnom az eléggé bonyolult Adobe Photoshop program kezelését. Utóbb már hiába fényképeztem digitális géppel, a könyvbeli képek nagyrészt fekete-fehérek maradtak, mert a színesek igen megdrágították volna a kiadást. A címerekről és a habitusokról általam rajzolt ábrákról azonban nem lehetett a színeket elhagyni az informatív érték jelentős csökkenése nélkül. A szkennelt ábrák színezését számítógéppel végeztem.

A kézirat már évekkel ezelőtt elkészült, de több kiadónál hónapokig, évekig feküdt el, míg különböző kifogásokkal, többnyire pénzhányra, szponzor hiányára hivatkozva, visszautasították. Az egyikkel már szabályos szerződést is kötöttünk, amikor visszakoztak, mert képszerkesztőjük szerint a fotók nem megfelelő minőségűek. Érdekes, hogy éppen az egyházi kiadók nem tartották érdemesnek, hogy foglalkozzanak vele. Talán bosszantotta őket, hogy egy laikus egyházi témákba ártotta magát? Vagy nem tartották kelendőnek? (A kelendőség megítélésének viszonylagosságát mutatja, hogy időközben többek között megjelent egy szép kiállítású könyv a szarvasagancs-lőportartókról...) Végre 2009-ben a Timp Kiadó vállalta a megjelentetést. Utólag visszagondolva, a könyv tartalma nagyon sokat nyert a huzavona által, mert az ilyen könyveket nem lehet befejezni, csak abbahagyni. Kérdéses azonban, hogy milyen lesz a könyv fogadtatása. Hányan lesznek, akiket éppen a címben szereplő három tárgykör érdekel? Mindenesetre már dolgozom a második kiadáson, amelyben az útikönyvjellegét szeretném erősíteni.

DR. KRUTSAY MIKLÓS
patológus, Ajka

Emberi hiúság, ostobaság és rosszindulat – eme ördögi háromság éli világát.

(Boromisza Tibor [1880–1960] festő)